

Smärre meddelanden.

Jultiggarne eller Staffansgossarne i Bingsjö.

Bland åldriga seder, som förekommit i den aflägsna Bingsjö kapellförsamling i Rättviks finnmark, märkes »Jultiggarnes» eller, såsom de ibland kallades, »Staffansgossarnes» kringfarande.

Fig. 1. Jultiggarne.

Till jultiggare utklädda seminarister i Uppsala. Efter ritning utförd af en af deltagarne, född i Bingsjö.

Denna julsed är för längesedan bortlagd; när kan ej med bestämdhet uppgifvas. Senast torde den ha förekommit på 1880-talet, då man en enstaka gång upptog den »för att visa de unga», och då äfven

min sagesman, en 30-årig folkskollärare som är barnfödd i Bingsjö af gammal finnsläkt, såg den. Den synes alltså vara en verklig fornsed, såsom äfven den ålderdomliga melodien till »Tiggarvisan» anger.

»Jultredagskvällen» i skymningen fick enhvar påhälsning af »jultiggarne». Först kördes en häst, som drog en stakkälke, på hvilken körkarln satt. Mellan kälkens medar var med en repstump fastbunden en mer än manslång stång, som släpade bakefter. I stångens bakre ända var borrhadt ett hål för ett järnspekt. På detta järnspekt hade vågrätt trädts ett vagnshjul. Två karlar hade placerat sig midt emot hvarann på det påträdde hjulet, så att de sutto på hjulringen, »stodde vristen» mot denna på motsatta sidan och höllo i spektet med båda händerna. Hjulet vickade öfver, än åt ena, än åt andra sidan och följdén blef, att det började rotera. De båda på hjulet voro »utklädda» i trasiga »civila»¹ kläder och försedda med väska eller säck på ryggen.

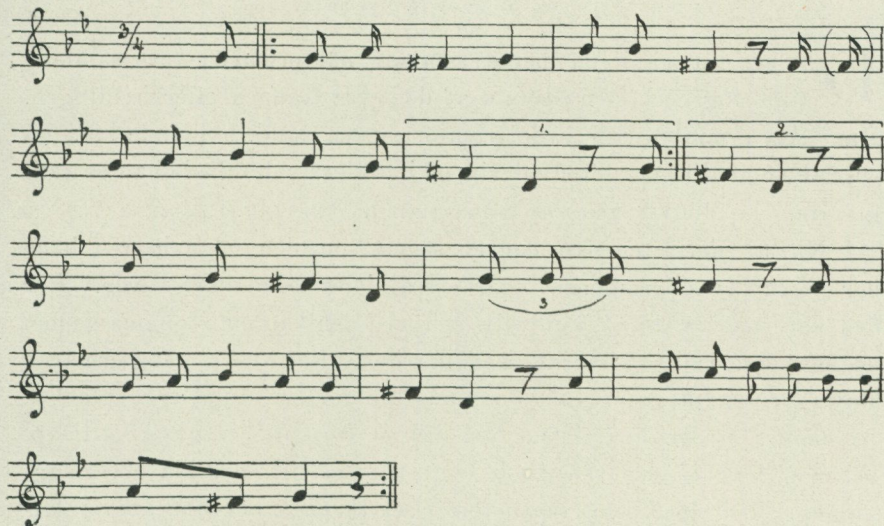
Bakom detta åkdon gick spelmannen, som hela tiden spelade en och samma melodi: »Nu ä dä juli-tre-das-kväll». — Efter honom kommo »tiggarne» med sina säckar och påsar och bakefter en stor hop människor af alla åldrar från barn till gamla gubbar och gummor. Inga kvinnliga ungdomar deltogo, då de voro fullt sysselsatta att ordna på det ställe, där aftonfesten skulle hållas. — Följet körde nu fram till en gård. Julgubbarne åkte ett slag omkring gården på sitt vickande hjul till allmänt löje, och spelmannen ställde sig nedanför farstubron, där tiggarne stego upp och sjöngo.

Jultiggarvisan.

Nu ä dä juli-tre-das-kväll	så dä når int upp i laggen.
å dä felar uti kaggen,	Kött, ost och fläsk
å nu ä tunnan allt förbi	å strömning däreft

¹ Med »civila» kläder förstår man i dessa trakter den dräkt, som följer de allmänt europeiska moderna. På orten bär man en om grannsocknarnas Rättvik och Boda erinrande dräkt.

å allt som finns uti husö i hvarje gål
 å lite brännvin uti kruse. så bire mörkt uti huse
 Å få v'int en ljusbit å inge brännvin uti kruse.

Husmodern kom nu ut och gaf tiggarna hvad de ville och som uppräknats i visan. För brännvinet medfördes en stor »kagg», som bars af en särskild kaggbärare. En bar en påse för ljusen och de öfriga för matvaror hvar sin säck. Nu kom äfven husfadern ut och gaf spelmannen en sup, och så fort »julgubbarne» åkt kring gården, fingo äfven de hvar sitt glas och inte heller körkarlen blef glömd.

När tillräckligt blifvit hoptiggdt, fördes det på kvällen till stugan, som kullorna ställt i ordning, och ett präktigt gästabud anordnades, där man åt och drack och roade sig med dans.

M. Å.